

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НІКУЛІНА Антоніна Геннадіївна

УДК 342.9 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Суми – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України **МУЗИЧУК Олександр Миколайович**, декан факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор **ФРОЛОВ Юрій Миколайович**, професор кафедри правознавства Бердянського державного педагогічного університету;

кандидат юридичних наук **СОЛОНАР Анастасія Вікторівна**, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки навчально-наукового інституту права Сумського державного університету.

Захист відбудеться 29 вересня 2017 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

Автореферат розісланий 29 серпня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. М. Резнік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах активізації євроінтеграційних процесів в Україні здійснюється реформування вітчизняної правоохоронної системи з метою вдосконалення й модернізації структури й діяльності правоохоронних органів з урахуванням європейських стандартів. Із набуттям чинності Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII суттєвих організаційних і функціональних змін зазнали органи поліції, хоча адміністративно-правовий статус деяких із них й досі не врегульовано належним чином. Зокрема, було встановлено, що в складі поліції функціонують органи досудового розслідування, відповідні зміни були внесені й до положень Кримінального процесуального кодексу України стосовно того, що органами досудового розслідування є, у тому числі, слідчі підрозділи органів Національної поліції, які здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, крім тих, які віднесені до підслідності інших органів досудового розслідування. Проте в чинному законодавстві не визначені завдання, функції, права, обов'язки та відповідальність органів досудового розслідування Національної поліції України.

Зокрема, до цього часу не затверджено положення про діяльність органів досудового розслідування органів Національної поліції України, незважаючи на те, що аналогічними положеннями/інструкціями вже давно регламентується діяльність інших структурних підрозділів у системі органів поліції. Не врегульовано форми та методи взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України з питань попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень.

Тому дослідження питання адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України є актуальним і потребує особливої уваги, оскільки від оптимальної організації, належного адміністративно-правового забезпечення та ефективної діяльності даних органів, як і загалом органів досудового розслідування в Україні, залежать оперативність, неупередженість і повнота розслідування, результативність і якість кримінального провадження й судочинства, досягнення відповідних цілей і виконання завдань.

Окремі аспекти адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування досліджували такі вітчизняні й зарубіжні науковці, як: О. М. Бандурка, О. А. Банчук, О. В. Баулін, В. І. Борисов, О. О. Волков, Ю. В. Гаруст, М. О. Горелов, Н. В. Гришина, Б. В. Деревянко, В. С. Зеленецький, І. В. Зозуля, А. Ю. Іванова, К. С. Ізбаш, Т. Є. Кагановська, А. Г. Каткова, Т. А. Кобзева, А. Т. Комзюк, О. О. Косиця, Т. М. Кравцова, Є. О. Крапивін, А. М. Куліш, В. І. Курило, В. А. Ліпкан, М. І. Логвиненко, М. В. Лошицький, А. О. Ляш, О. М. Музичук, В. В. Назаров, В. В. Пахомов, К. Є. Петрухін, М. А. Погорецький, О. М. Резнік, А. В. Самодін, Г. І. Сисоєнко, А. В. Солонар, М. В. Старинський, О. Ю. Татаров, Л. Д. Удалова, Ю. М. Фролов, М. І. Хавронюк, М. С. Цуцкірідзе, В. Д. Чернадчук, С. С. Чернявський,

С. С. Шоптенко, І. В. Щербина та ін. Проте у вітчизняній юридичній науці сьогодні відсутні комплексні дослідження адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України. Зокрема, детального вивчення потребують система органів досудового розслідування України, місце та особливості у ній слідчих підрозділів Національної поліції України, правові засади їх діяльності, сутність, структура, адміністративно-правові методи та форми їх діяльності з урахуванням зарубіжного досвіду та можливостей його використання в Україні.

Таким чином, необхідність підвищення ефективності організації досудового розслідування кримінальних правопорушень, недостатність наукових розробок з цієї проблематики, недосконалість правового регулювання діяльності органів досудового розслідування обумовлюють актуальність комплексного дослідження сутності, змісту та особливостей адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України та визначення можливих шляхів його подальшого вдосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Концепції першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 р. № 1118-р, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., у межах плану науково-дослідницької роботи кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на підставі аналізу норм Конституції України, міжнародних нормативно-правих актів, чинного законодавства України з досліджуваних питань, узагальнення практики організації досудового розслідування, узагальнення міжнародного досвіду правового регулювання діяльності органів досудового розслідування визначити сутність та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційному дослідженні поставлено такі основні *задачі*:

- провести історико-правовий аналіз розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні;
- охарактеризувати сучасну систему органів досудового розслідування України та обґрунтувати місце у ній слідчих підрозділів Національної поліції України;

- з'ясувати правові засади діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України та встановити місце серед них адміністративно-правового регулювання;
- встановити сутність, структуру та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України;
- визначити особливості адміністративної компетенції органів досудового розслідування Національної поліції України;
- окреслити адміністративно-правові методи та форми діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України;
- охарактеризувати юридичну відповідальність працівників органів досудового розслідування Національної поліції України;
- узагальнити зарубіжний досвід організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції і визначити можливості його використання в Україні;
- виокремити напрямки удосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи;
- надати рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законності, дисципліни та внутрішнього порядку в органах досудового розслідування Національної поліції України;
- систематизувати критерії оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України.

Методи дослідження. Для досягнення мети дисертаційного дослідження й забезпечення наукової об'єктивності його результатів було застосовано низку загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Загальні методи діалектики уможливили визначення місця і ролі слідчих підрозділів поліції в сучасній системі органів досудового розслідування України, адміністративно-правового регулювання – у правових засадах діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України (підрозділи 1.1 – 1.3, 2.2 – 2.4, 3.2 – 3.4). Методи узагальнення, синтезу та аналізу, дедукції та індукції, абстрагування, аналогії, спостереження, порівняння та інші сприяли уточненню та визначенню поняттєвого апарату, сутності, структури та особливостей адміністративно-правового статусу слідчих органів поліції (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1 – 2.4, 3.2 – 3.4). За допомогою історично-правового та порівняльно-правового методів було проведено історико-правовий аналіз розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні, з'ясовано правові засади діяльності органів досудового розслідування поліції, проаналізовано зарубіжний досвід організації правоохоронної діяльності даних органів (підрозділи 1.1, 1.3, 3.1). Методи структурно-функціонального аналізу надали змогу дослідити систему органів досудового розслідування України, структуру

та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, визначити їх цілі, завдання, функції та роль (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 3.4). За допомогою методів тлумачення норм права та спеціально-юридичного методу було окреслено адміністративно-правові методи та форми діяльності, юридичну відповідальність, законність, дисципліну та внутрішній порядок в органах досудового розслідування поліції, з'ясовано зміст відповідних норм права, встановлено стан їх практичного застосування, удосконалено юридичну термінологію (підрозділи 1.3, 2.1, 2.3, 2.4, 3.2, 3.3). Аналітичний метод був використаний при виявленні недоліків в організації діяльності і, зокрема, адміністративно-правовому регулюванні органів досудового розслідування поліції, колізійності чинного законодавства та наданні пропозицій і рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового статусу слідчих підрозділів поліції, визначенні можливостей використання зарубіжного досвіду з цього приводу (підрозділи 3.1 – 3.4).

Науково-теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять роботи вітчизняних і зарубіжних науковців із загальної теорії держави та права, адміністративного та інших галузей права, управління, філософії. Нормативною базою дослідження є Конституція України, чинні закони та підзаконні нормативно-правові акти, які регламентують адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України та забезпечення його реалізації, а також законодавство європейських та інших країн, досвід яких є корисним для України. Інформаційна та емпірична база представлена узагальненням та оцінками практичної діяльності органів досудового розслідування, зокрема слідчих підрозділів поліції, статистичними, інформаційними та періодичними виданнями.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним дослідженням адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано ряд нових наукових положень і висновків. Зокрема:

вперше:

– обґрунтовано місце слідчих підрозділів Національної поліції України в системі органів досудового розслідування, що обумовлено: 1) складністю та зростаючим обсягом роботи (розслідують понад 90 % кримінальних справ), відповідальністю за протидію скоєнню злочинів, профілактичну діяльність з метою попередження правопорушень; 2) виконанням ряду специфічних завдань із забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

– визначено особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України: 1) встановлюється адміністративно-правовими нормами; 2) встановлює організаційно-розпорядчі взаємовідносини між суб'єктами досудового розслідування, форми та методи контролю та взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень,

засоби забезпечення законності та дисципліни; 3) встановлює місце кожного суб'єкта шляхом регулювання гарантій їх діяльності, прав та обов'язків, ступінь взаємодії між державою, суспільством та певною особою; 4) передбачає своєрідність організаційно-функціональної структури, наявність адміністративної компетенції та юридичної відповідальності; незалежність у діяльності;

– встановлено, що перегляд критеріїв оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України має виходити з таких основних аспектів: 1) застосування при оцінюванні кількісних та якісних критеріїв має бути збалансованим; 2) передбачення критерію самооцінювання ефективності діяльності власне працівниками органів досудового розслідування поліції; 3) створення незалежного органу з оцінювання, наприклад спеціальної комісії, до якої б увійшли представники адвокатури, поліції, колишні правоохоронці, експерти, представники громадськості;

– аргументовано доцільність закріплення поняття взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи у наказі Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень» (запропоновано його проект);

удосконалено:

– визначення місця адміністративно-правового регулювання в правових засадах діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, яке полягає у наступному: 1) слідчі органи поліції вступають в адміністративно-правові відносини з громадянами, організаціями чи установами, забезпечують публічну безпеку та порядок, попереджають чи розкривають вчинені злочини й інші правопорушення та вживають заходів щодо ліквідації умов та причин їх скоєння, керуючись, у тому числі адміністративним законодавством; 2) адміністративна діяльність органів досудового розслідування Національної поліції є специфічною, виконавчо-розпорядчою діяльністю з охорони прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки та порядку, розкриття та попередження злочинів, яка врегульована нормами адміністративного права;

– визначення поняття адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України як комплексної категорії з чіткою структурою, яка регулює взаємовідносини органів досудового розслідування Національної поліції України між собою та іншими суб'єктами правоохоронної системи, встановлюючи місце кожного з них, принципи та характер взаємодії між ними шляхом законодавчого визначення й регулювання сукупності кореспондуючих прав та обов'язків, компетенцій і юридичної відповідальності, гарантій їх реалізації;

– структуру правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, яка включає наступні елементи: 1) установчі та організаційно-штатні процедури; 2) головні права та обов'язки, законні інтереси; 3) правові принципи; 4) правовідносини статусного типу; 5) правові гарантії; 6) юридична відповідальність;

– теоретико-правовий підхід до комплексного розгляду поняття компетенції органів досудового розслідування Національної поліції України як системи: 1) повноважень органів досудового розслідування поліції, що закріплені законодавчими актами та відповідають установленим цілям, покладеним на них функціям та завданням у відповідній сфері правовідносин; 2) законодавчо визначених сфер та об'єктів впливу як предметів компетенції; 3) професійних знань, інформації, якими органи досудового розслідування поліції володіють; 4) вимог, які висуваються до майбутнього спеціаліста органів досудового розслідування Національної поліції України;

– адміністративно-правові форми діяльності органів досудового розслідування, які запропоновано представити наступним чином: 1) закріплення прав і обов'язків (нормотворча форма); 2) узгодження інтересів усіх учасників правовідносин у межах своєї компетенції (регулятивна форма); 3) реалізація закріплених на законодавчому рівні прав, обов'язків та гарантій (правозастосовна форма);

– визначення поняття оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, зокрема як планомірної систематичної управлінської діяльності уповноваженого на її здійснення органу (підрозділу, особи), яка полягає у встановленні відповідності фактичних результатів діяльності органів досудового розслідування поліції її меті, завданням, функціям, за можливості – обсягу використаних ресурсів на її реалізацію, а також обраним критеріям і показникам ефективності, з метою забезпечення якісного управління органами досудового розслідування поліції та довіри громадськості до них, швидкого виявлення протиріч і недоліків у їх роботі і, відповідно, їх усунення;

дістали подальшого розвитку:

– виокремлення історико-правових етапів розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні, які запропоновано об'єднати у п'ять періодів;

– можливості використання в Україні зарубіжного досвіду організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції, які запропоновано згрупувати в такі основні блоки: 1) спрощення порядку досудового й судового розслідування справ про протиправні дії, що визнаються нетяжкими (запровадження інституту кримінальних проступків, передача права здійснювати розслідування таких справ у повному обсязі дізнавачу (досвід Англії, Білорусі, Вірменії, Італії, Казахстану, Уельсу та ін.)); 2) створення єдиного слідчого органу, інституту поліцейських детективів (досвід ФБР у США, а також Німеччини, скандинавських країн, Казахстану, Білорусі); 3) забезпечення постійного контролю за рівномірним розподілом кількості розслідуваних злочинів на одного слідчого та, відповідно, якістю розслідування злочинів (досвід Німеччини); 4) активізація і розвиток сталої міжнародної співпраці в цій сфері правовідносин (тренінги, практичні семінари, спільні пілотні проекти тощо);

– розуміння напрямків удосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами

правоохоронної системи, що включають: нормативно-правовий, організаційний та інституційний аспекти;

– рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законності, дисципліни та внутрішнього порядку в органах досудового розслідування Національної поліції України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що одержані в результаті дослідження висновки і пропозиції можуть бути використані у:

– правотворчій діяльності – у процесі внесення змін/доповнень до чинного законодавства, розроблення й прийняття проектів нормативно-правових актів, які регламентують адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України (*акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права від 14.04.2017 р.*);

– правозастосовній діяльності – з метою покращення практичної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України (*акт впровадження Слідчого управління ГУ НП в Харківській області від 18.05.2017 р.*);

– науково-дослідній діяльності – як основа для подальшого розроблення проблем організації органів досудового розслідування Національної поліції України (*акт впровадження Кримінологічної асоціації України від 24.05.2017 р.*);

– освітньому процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Судові та правоохоронні органи»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» та Харківському національному університеті внутрішніх справ. Їх враховано також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора (*акти впровадження Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 16.05.2017 р. та Харківського національного університету внутрішніх справ від 15.06.2017 р.*).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (Одеса, 2015); «Роль права та закону в громадянському суспільстві» (Київ, 2016); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (Запоріжжя, 2017); «Сучасні проблеми адміністративного права та процесу» (Харків, 2017).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та чотирьох тезах наукових доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять 11 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 241 сторінку. Список використаних джерел включає 308 найменувань та розміщений на 35 сторінках, додатки розташовано на 12 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначаються об'єкт, предмет і методи дослідження, формулюються його мета та задачі, розкриваються наукова новизна, теоретичне і практичне значення дисертаційної роботи, надаються відомості про апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 «Теоретико-методологічна характеристика організації та функціонування органів досудового розслідування Національної поліції України» складається з трьох підрозділів і присвячений історико-правовому аналізу розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні, розкриттю сучасної системи органів досудового розслідування України та місця в ній слідчих підрозділів Національної поліції України, з'ясуванню правових засад їх діяльності.

У підрозділі 1.1 *«Історико-правовий аналіз розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні»* з'ясовано, що сучасний інститут досудового розслідування України утворився, пройшовши складний та суперечливий шлях, та продовжує і сьогодні удосконалюватися та змінюватися відповідно до потреб суспільства.

Виокремлено та охарактеризовано п'ять основних етапів генезису досудового розслідування в Україні.

Особливу увагу приділено характеристиці досудового провадження незалежної України (з 90-х років ХХ ст. до сьогодні) – започатковано систему судів, апеляційне провадження, модифіковано функції та завдання прокуратури, відбулися зміни у системі досудового розслідування, зокрема перерозподіл повноважень провадження досудового слідства та дізнання між досудовими органами, утворено нові органи, які уповноважені здійснювати досудове розслідування.

У підрозділі 1.2 *«Сучасна система органів досудового розслідування України, місце та особливості у ній слідчих підрозділів Національної поліції України»* надано узагальнююче визначення поняття досудового розслідування та охарактеризовано сучасну систему органів досудового розслідування України, діяльність яких характеризується рядом особливостей: 1) наявністю завдань, які виходять із завдань кримінального провадження; 2) чітко визначеними межами; 3) своїм змістом та процесуальною формою; 4) певним колом суб'єктів; 5) притаманними специфічними рішеннями, які приймаються після закінчення розслідування, закриття кримінального провадження або направлення обвинувального акта чи клопотання до суду.

Обґрунтовано провідне місце у ній слідчих підрозділів Національної поліції України, що обумовлено: 1) складністю та зростаючим обсягом роботи (розслідують понад 90 % кримінальних справ), відповідальністю за протидію скоєнню злочинів, профілактичну діяльність з метою попередження правопорушень; 2) виконанням ряду специфічних завдань із забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави.

У підрозділі 1.3 «Правові засади діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України та місце серед них адміністративно-правового регулювання» визначається місце адміністративно-правового регулювання в правових засадах діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, яке полягає у наступному: 1) слідчі органи поліції вступають в адміністративно-правові відносини з громадянами, організаціями чи установами, забезпечують публічну безпеку та порядок, попереджають чи розкривають вчинені злочини й інші правопорушення та вживають заходів щодо ліквідації умов та причин їх скоєння, керуючись, у тому числі, адміністративним законодавством; 2) адміністративна діяльність органів досудового розслідування Національної поліції є специфічною виконавчо-розпорядчою діяльністю з охорони прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки та порядку, розкриття та попередження злочинів, яка врегульована нормами адміністративного права.

Розділ 2 «Структура адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України та шляхи його реалізації» складається з чотирьох підрозділів і присвячений визначенню сутності, структури та особливостей адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, з'ясуванню їх компетенції, адміністративно-правових методів та форм діяльності даних органів, їх юридичної відповідальності.

У підрозділі 2.1 «Сутність, структура та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України» уточнено сутність поняття адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України як комплексної категорії з чіткою структурою. Виділено та охарактеризовано його структурні елементи: 1) установчі та організаційно-штатні процедури; 2) головні права та обов'язки, законні інтереси; 3) правові принципи; 4) правовідносини статусного типу; 5) правові гарантії; 6) юридична відповідальність.

З'ясовані особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України: 1) встановлюється адміністративно-правовими нормами; 2) встановлює організаційно-розпорядчі взаємовідносини між суб'єктами досудового розслідування, форми та методи контролю та взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень, засоби забезпечення законності та дисципліни; 3) встановлює місце кожного суб'єкта шляхом регулювання гарантій їх діяльності, прав та обов'язків, ступінь взаємодії між державою, суспільством та певною особою; 4) передбачає своєрідність організаційно-функціональної структури, наявність адміністративної компетенції та юридичної відповідальності; незалежність у діяльності.

У підрозділі 2.2 «Компетенція органів досудового розслідування Національної поліції України» комплексно розглядається поняття компетенції органів досудового розслідування Національної поліції України як системи: 1) повноважень органів досудового розслідування поліції, що закріплені законодавчими актами та відповідають установленим цілям, покладеним на них

функціям та завданням у відповідній сфері правовідносин; 2) законодавчо визначених сфер та об'єктів впливу як предметів компетенції; 3) професійних знань, інформації, якими органи досудового розслідування поліції володіють; 4) вимог, які висуваються до майбутнього спеціаліста органів досудового розслідування Національної поліції України.

Розробляються пропозиції щодо чіткого розмежування компетенції органів досудового розслідування Національної поліції України та інших правоохоронних органів.

У підрозділі 2.3 «Адміністративно-правові методи та форми діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України» охарактеризовано адміністративно-правові методи та форми діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України. Виявлено, що методи організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, як і форми, є елементами державно-управлінського механізму та покликані забезпечити ефективність роботи поліції. Уточнено, що методи визначені законодавством та мають на меті здійснення владно-організаційного впливу на певні об'єкти, зокрема забезпечення ефективності роботи органів досудового розслідування поліції в цілому наявними способами їх практичної реалізації. У свою чергу, адміністративно-правові форми діяльності органів досудового розслідування є зовнішнім вираженням суті методів забезпечення здійснення своїх функцій органами досудового розслідування Національної поліції, що передбачають існування законодавчого підґрунтя для реалізації визначених повноважень даних органів, прав та свобод населення, гарантування їх дотримання, а також публічної безпеки та порядку.

У підрозділі 2.4 «Юридична відповідальність працівників органів досудового розслідування Національної поліції України» встановлено, що відповідальність починається з моменту набуття особою правового статусу, відповідно притягнення поліцейського до юридичної відповідальності – зі службового розслідування. Акцентовано увагу на тому, що рівень відповідальності працівників Національної поліції є підвищеним, а коло питань, які підпадають під відповідальність поліцейських, значно ширше, специфічними є також види стягнень, які застосовуються до поліцейських.

Охарактеризовано властиві юридичній відповідальності органів досудового розслідування поліції ознаки.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України» складається з чотирьох підрозділів і присвячений узагальненню та аналізу зарубіжного досвіду організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції та можливостей його використання в Україні, визначенню напрямків удосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України, законності, дисципліни та внутрішнього порядку в даних органах, перегляду критеріїв оцінювання ефективності їх діяльності.

У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції та можливості його використання в Україні» наголошується, що запозичення того чи іншого зарубіжного досвіду організації

правоохоронної діяльності слідчих органів поліції об'єктивно вимагає його наукового обґрунтування з урахуванням усталених національних особливостей системи досудового розслідування, правоохоронної системи держави загалом та потенціалу й можливостей для відповідного реформування. З'ясовано, що в Україні в організації правоохоронної діяльності органів досудового розслідування Національної поліції мають місце елементи як континентально-правової (переважають), так і англо-санксонської моделі організації правової системи в державі. Сьогодні характерна тенденція до перетинання і взаємопроникнення елементів обох моделей і в інших країнах світу.

Визначені можливості використання зарубіжного досвіду організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції в Україні.

У підрозділі 3.2 *«Напрямки удосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи»* визначено сутність взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи як динамічний комплекс організаційно-управлінських відносин між органами досудового розслідування Національної поліції України та іншими суб'єктами правоохоронної системи, які можуть бути як вертикальними, так і горизонтальними, координаційними тощо, які виражаються у спільній реалізації узгоджених за часом, місцем дії, формами і методами заходів у встановленому співвідношенні, виходячи зі специфіки адміністративно-правового статусу, компетенції, повноважень, спільності реалізованих функцій і завдань задля попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, відновлення порушених прав та інтересів, притягнення до відповідальності.

Визначені та проаналізовані основні проблеми взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи, у результаті чого запропоновані напрямки її удосконалення.

У підрозділі 3.3 *«Удосконалення законності, дисципліни та внутрішнього порядку в органах досудового розслідування Національної поліції України»* уточнено сутність понять законності, дисципліни та внутрішнього порядку в органах досудового розслідування Національної поліції України. Надані відповідні рекомендації та пропозиції щодо їх вдосконалення: 1) забезпечити контроль за діяльністю слідчих підрозділів поліції у сфері безумовного й беззаперечного дотримання під час здійснення досудового розслідування норм чинного законодавства; 2) прийняти Дисциплінарний статут Національної поліції України; 3) закріпити перелік підстав та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень, перелік їх видів, порядок їх застосування та оскарження; 4) затвердити перелік дисциплінарних проступків; 5) запровадити постійний контроль, вжиття заходів щодо недопущення виникнення або врегулювання реального, потенційного конфлікту інтересів в органах досудового розслідування; 6) усунути законодавчу колізію в проекті Дисциплінарного статуту стосовно того, що наразі всі вказівки керівника є

обов'язковими, у тому числі для слідчих, що не відповідає вимогам змін до Кримінального процесуального кодексу, що слідчі є незалежними, і про неможливість впливу на слідство; 7) створити незалежний орган контролю за дотриманням законності та дисципліни в органах поліції на кшталт Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії.

У підрозділі 3.4 «Перегляд критеріїв оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України» уточнено сутність поняття оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України. З'ясовано, що критерії оцінювання ефективності діяльності даних органів являють собою кількісні та якісні показники безпосередньої діяльності оцінюваних органів, порівнюючи фактичні її результати з якими можна стверджувати про якість, ефективність та результативність такої діяльності.

Обґрунтовано, що перегляд критеріїв оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України має виходити з таких основних аспектів: 1) застосування в оцінюванні кількісних та якісних критеріїв має бути збалансованим; 2) передбачення критерію самооцінювання ефективності діяльності власне працівниками органів досудового розслідування поліції; 3) створення незалежного органу з оцінювання, наприклад спеціальної комісії, до якої б увійшли представники адвокатури, поліції, колишні правоохоронці, експерти, представники громадськості.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі представлено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні сутності та особливостей адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України та шляхів його вдосконалення. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій та рекомендацій, орієнтованих на досягнення поставленої мети, які наведено нижче.

Проведено історико-правовий аналіз розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні, у результаті якого виокремлено 5 основних етапів генезису досудового розслідування в Україні. Встановлено особливості досудового провадження незалежної України (з 90-х років ХХ ст. до сьогодні) – започатковано систему судів, апеляційне провадження, модифіковано функції та завдання прокуратури, відбулися зміни у системі досудового розслідування, зокрема мав місце перерозподіл повноважень провадження досудового слідства та дізнання між досудовими органами, утворено нові органи, які уповноважені здійснювати досудове розслідування.

Охарактеризовано сучасну систему органів досудового розслідування України, організація діяльності яких характеризується рядом особливостей: 1) наявністю завдань, які виходять з основних завдань кримінального провадження; 2) чітко визначеними межами – з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових рішень до винесення рішення на законних підставах; 3) своїм змістом та процесуальною формою; 4) певним колом

суб'єктів, які беруть участь у досудовому розслідуванні; 5) притаманними специфічними рішеннями, які приймаються після закінчення розслідування, закриття кримінального провадження або направлення обвинувального акта чи клопотання до суду.

Визначено місце адміністративно-правового регулювання в правових засадах діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, яке полягає в наступному: 1) слідчі органи поліції вступають в адміністративно-правові відносини з громадянами, організаціями чи установами, забезпечують публічну безпеку та порядок, попереджають чи розкривають вчинені злочини й інші правопорушення та вживають заходів щодо ліквідації умов та причин їх скоєння, керуючись, у тому числі, адміністративним законодавством; 2) адміністративна діяльність органів досудового розслідування Національної поліції є специфічною, виконавчо-розпорядчою діяльністю з охорони прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки та порядку, розкриття та попередження злочинів, яка врегульована нормами адміністративного права.

Акцентовано увагу на недосконалості чинного законодавства, яке регулює діяльність органів досудового слідства Національної поліції України, зокрема: 1) відповідно до ст. 13 Закону «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII органи досудового розслідування позиціонуються як окремий елемент системи органів поліції, проте не визначається їх адміністративно-правовий статус, не окреслено завдання та функції, обсяг повноважень, сфера компетенції, права, обов'язки тощо; 2) адміністративно-правове регулювання представлено низкою фрагментарних, часто неузгоджених між собою та дублюючих один одного нормативно-правових актів (як законодавчих, так і підзаконних), що свідчить про відсутність системного підходу в даній сфері; 3) не затверджено Положення про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції, яке б сприяло формальному вирішенню проблеми врегулювання адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України.

Уточнено сутність поняття адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України як комплексної категорії з чіткою структурою, яка регулює взаємовідносини органів досудового розслідування Національної поліції України між собою та іншими суб'єктами правоохоронної системи, встановлюючи місце кожного з них, принципи та характер взаємодії між ними шляхом законодавчого визначення й регулювання сукупності кореспондуючих прав та обов'язків, компетенції і юридичної відповідальності, гарантій їх реалізації.

Виділено структурні елементи правового статусу працівників органів досудового розслідування Національної поліції України: 1) установчі та організаційно-штатні процедури; 2) головні права та обов'язки, законні інтереси; 3) правові принципи; 4) правовідносини статусного типу; 5) правові гарантії; 6) юридична відповідальність.

Проаналізовано компетенцію органів досудового розслідування Національної поліції України, у результаті чого удосконалено теоретико-

правовий підхід до комплексного розгляду поняття компетенції як системи: 1) повноважень органів досудового розслідування поліції, що закріплені законодавчими актами та відповідають установленим цілям, покладеним на них функціям та завданням у відповідній сфері правовідносин; 2) законодавчо визначених сфер та об'єктів впливу як предметів компетенції; 3) професійних знань, інформації, якими органи досудового розслідування поліції володіють; 4) вимог, які висуваються до майбутнього спеціаліста органів досудового розслідування Національної поліції України.

Окреслено адміністративно-правові методи та форми діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України. Уточнено, що методи організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України є різновидом державно-управлінських методів, визначені законодавством та мають на меті здійснення владно-організаційного впливу на певні об'єкти, зокрема забезпечення ефективності роботи органів досудового розслідування поліції в цілому наявними способами їх практичної реалізації. У свою чергу, адміністративно-правові форми діяльності органів досудового розслідування є зовнішнім вираженням суті методів забезпечення здійснення своїх функцій органами досудового розслідування Національної поліції, що передбачають існування законодавчого підґрунтя для реалізації визначених повноважень даних органів, прав та свобод населення, гарантування їх дотримання, а також публічної безпеки та порядку, а саме: 1) закріплення прав і обов'язків (нормотворча форма); 2) узгодження інтересів усіх учасників правовідносин у межах своєї компетенції (регулятивна форма); 3) реалізація закріплених на законодавчому рівні прав, обов'язків та гарантій (правозастосовна форма).

Охарактеризовано юридичну відповідальність працівників органів досудового розслідування Національної поліції України і визначено властиві їй ознаки: 1) законодавством передбачено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність залежно від наслідків вчинення правопорушення; 2) суб'єктом виступає поліцейський, незалежно від посади; 3) є значно ширшою та підвищеного рівня у зв'язку з широким колом питань, що підпадають під компетенцію органів досудового розслідування Національної поліції; 4) є невід'ємним елементом правового статусу поліцейського як представника державної влади; 5) виникає з моменту набуття особою правового статусу; 6) притягнення поліцейського до юридичної відповідальності починається зі службового розслідування, передбачає відповідні види стягнень, які застосовуються до поліцейських (позбавлення звання, пониження у спеціальному званні і т.п.).

Аргументовано, що використання в Україні зарубіжного досвіду організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції доцільно згрупувати в такі основні блоки: 1) спрощення порядку досудового й судового розслідування справ про протиправні дії, що визнаються нетяжкими (запровадження інституту кримінальних проступків, передача права здійснювати розслідування таких справ у повному обсязі дізнавачу) задля розвантаження суддів за рахунок спрощення порядку провадження та, зокрема, органів досудового

розслідування, які наразі змушені розглядати всі без винятку справи про правопорушення, у тому числі й кримінальні проступки (досвід Англії, Білорусі, Вірменії, Італії, Казахстану, Уельсу та ін.); 2) створення єдиного слідчого органу, інституту поліцейських детективів, у якому розслідування, збирання і фіксація доказів у процесуальних документах здійснюються однією особою від початку до кінця кримінального провадження, яка несе відповідальність за якість виконаної роботи, зокрема підготовку й спрямування обвинувального висновку до суду, тобто детективом (досвід ФБР в США, а також Німеччини, скандинавських країн, Казахстану, Білорусі); 3) забезпечення постійного контролю за рівномірним розподілом кількості розслідуваних злочинів на одного слідчого та, відповідно, якістю розслідування злочинів (досвід Німеччини); 4) активізація і розвиток сталої міжнародної співпраці в цій сфері правовідносин (тренінги, практичні семінари, спільні пілотні проекти тощо).

Виокремлено три ключові напрямки удосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи: 1) нормативно-правовий: затвердити наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень»; усунути законодавчі колізії щодо розбіжностей між новими процесуальними повноваженнями (після прийняття змін до Кримінального процесуального Кодексу, законів України «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру» тощо) та реальними інституційними функціями та повноваженнями відповідних органів; закріпити сфери та межі компетенції, повноважень, адміністративно-правовий статус даних органів тощо; 2) організаційний: узгодити взаємодію, передусім між органами досудового розслідування поліції та органами прокуратури, між органами досудового розслідування та оперативно-розшуковими підрозділами; узгодити підпорядкування окремих територіальних відділень поліції відповідно до юрисдикції місцевих прокуратур тощо; 3) інституційний: створити єдиний орган досудового розслідування із внесенням структурних змін у територіальних органах поліції і об'єднанням слідчих та оперативних підрозділів; запровадити, фактично, інститут кримінальних проступків для розвантаження органів досудового розслідування.

Надано наступні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення законності, дисципліни та внутрішнього порядку в органах досудового розслідування Національної поліції України: прийняти Дисциплінарний статут Національної поліції України; закріпити перелік підстав та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень, перелік їх видів, порядок їх застосування та оскарження; затвердити перелік дисциплінарних проступків; удосконалити порядок проведення службових розслідувань з урахуванням особистих, ділових якостей, а також відносин з фізичними чи юридичними особами, які можуть призвести до конфлікту інтересів; усунути законодавчу колізію в проекті

Дисциплінарного статуту стосовно того, що наразі всі вказівки керівника є обов'язковими, у тому числі для слідчих, що не відповідає вимогам змін до Кримінального процесуального кодексу, що слідчі є незалежними, і про неможливість впливу на слідство; створити незалежний орган контролю за дотриманням законності та дисципліни в органах поліції на кшталт Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії.

Уточнено сутність поняття оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України та обґрунтовано, що перегляд критеріїв оцінювання ефективності діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України має виходити з таких основних аспектів: 1) застосування в оцінюванні кількісних та якісних критеріїв має бути збалансованим; 2) передбачення критерію самооцінювання ефективності діяльності власне працівниками органів досудового розслідування поліції; 3) створення незалежного органу з оцінювання, наприклад спеціальної комісії, до якої б увійшли представники адвокатури, поліції, колишні правоохоронці, експерти, представники громадськості.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Нікуліна А. Г. Історико-правовий аналіз розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні / А. Г. Нікуліна // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2015. – № 2. – С. 103–107.

2. Нікуліна А. Г. Місце слідчих підрозділів Національної поліції України в сучасній системі органів досудового розслідування / А. Г. Нікуліна // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2015. – Вип. 33. Ч. 2. Т. 1. – С. 84–89.

3. Нікуліна А. Г. Правові засади діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України та місце серед них адміністративно-правового регулювання / А. Г. Нікуліна // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2016. – № 1. – С. 88–93.

4. Никулина А. Г. Методы и формы административно-правовой деятельности органов досудового расследования Национальной полиции Украины / А. Г. Никулина // Право и Политика. – 2016. – № 1. – С. 77–82.

5. Нікуліна А. Г. Сутність та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України / А. Г. Нікуліна // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2017. – № 3. – С. 167–171.

6. Никулина А. Г. Зарубежный опыт организации правоохранительной деятельности следственных органов полиции и возможности его использования в Украине / А. Г. Никулина // Право и Закон. – 2017. – № 1. – С. 71–75.

7. Нікуліна А. Г. Напрямки вдосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи / А. Г. Нікуліна // Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети : матеріали міжнар. наук.-практ.

конф. (м. Одеса, Україна, 23–24 січ. 2015 р.). – О. : ГО «Причорноморська фундація права», 2015. – С. 76–79.

8. Нікуліна А. Г. До питання вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України / А. Г. Нікуліна // Роль права та закону в громадянському суспільстві : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12–13 лют. 2016 р.). – К. : Центр прав. наук. дослідж., 2016. – С. 59–62.

9. Нікуліна А. Г. Удосконалення законності, дисципліни та внутрішнього порядку в органах досудового розслідування Національної поліції України / А. Г. Нікуліна // Актуальні проблеми реформування системи законодавства України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27–28 січ. 2017 р.). – Запоріжжя : Запорізь. міська громад. орг. «Істина», 2017. – С. 45–49.

10. Нікуліна А. Г. До питання вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України / А. Г. Нікуліна // Сучасні проблеми адміністративного права та процесу : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ ; каф. адмін. права та процесу ф-ту № 3. – Х. : ХНУВС, 2017. – С. 240–243.

АНОТАЦІЯ

Нікуліна А. Г. Адміністративно-правовий статус органів досудового розслідування Національної поліції України. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Сумський державний університет. – Суми, 2017.

Дисертаційна робота присвячена визначенню сутності та особливостей адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, а також шляхів його удосконалення. Особлива увага приділяється історико-правовому аналізу розвитку та становлення органів досудового розслідування в Україні й, відповідно, окресленню сучасної системи органів досудового розслідування України, місця у ній слідчих підрозділів Національної поліції України. З'ясовуються правові засади діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, уточнюються сутність, структура та особливості адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України. Основний акцент зроблено на проблемі розмежування компетенції, застосування адміністративно-правових методів та форм у діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, їх юридичній відповідальності. Визначаються шляхи удосконалення адміністративно-правового статусу органів досудового розслідування Національної поліції України, зокрема аналізується зарубіжний досвід організації правоохоронної діяльності слідчих органів поліції та можливості його використання в Україні. Виокремлюються напрямки удосконалення взаємодії органів досудового розслідування Національної поліції України з іншими суб'єктами правоохоронної системи.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, органи досудового розслідування, Національна поліція, адміністративно-правові методи та форми, правові засади, адміністративно-правове регулювання, юридична відповідальність, дисципліна, законність.

АННОТАЦИЯ

Никулина А. Г. Административно-правовой статус органов досудебного расследования Национальной полиции Украины. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Сумской государственный университет. – Сумы, 2017.

Диссертационная работа является одним из первых в отечественной юридической науке комплексных исследований теоретико-правовых проблем административно-правового статуса органов досудебного расследования Национальной полиции Украины. Работа посвящена определению сущности и комплексному исследованию административно-правового статуса органов досудебного расследования Национальной полиции Украины, его особенностей и путей совершенствования на основе анализа отечественного законодательства и его практического применения, а также зарубежного опыта.

В исследовании обосновывается актуальность данной проблематики, исходя из того, что с вступлением в силу Закона Украины «О Национальной полиции» органы полиции претерпели существенные организационные и функциональные изменения, хотя административно-правовой статус некоторых из них, в том числе и органов досудебного расследования полиции, до сих пор не урегулирован должным образом. При этом от оптимальной организации, надлежащего административно-правового обеспечения и эффективной деятельности данных органов, как и вообще органов досудебного расследования в Украине, зависят оперативность, беспристрастность и полнота расследования, результативность и качество уголовного производства и судопроизводства, достижение соответствующих целей и задач.

Особое внимание уделяется историко-правовому анализу развития и становления органов досудебного расследования в Украине и, соответственно, характеристике современной системы органов досудебного расследования, места в ней следственных подразделений Национальной полиции Украины. Выясняются правовые основы деятельности органов досудебного расследования полиции, в частности место среди них административно-правового регулирования. Уточняются сущность, структура и особенности административно-правового статуса органов досудебного расследования Национальной полиции Украины. Основной акцент сделан на проблеме разграничения компетенции, применения административно-правовых методов и форм в деятельности органов досудебного расследования Национальной полиции Украины, их юридической ответственности.

Определяются пути совершенствования административно-правового статуса органов досудебного расследования Национальной полиции Украины. В

частности, анализируется зарубежный опыт организации правоохранительной деятельности следственных органов полиции и возможности его использования в Украине. Выделяются направления совершенствования взаимодействия органов досудебного расследования Национальной полиции Украины с другими субъектами правоохранительной системы. Даются рекомендации и предложения по совершенствованию законности, дисциплины и внутреннего порядка в органах досудебного расследования Национальной полиции Украины и пересмотру критериев оценки эффективности их деятельности.

Ключевые слова: административно-правовой статус, органы досудебного расследования, Национальная полиция, административно-правовые методы и формы, правовые основы, административно-правовое регулирование, юридическая ответственность, дисциплина, законность.

SUMMARY

Nikulina A. H. Administrative and Legal Status of the Agencies of Pre-Trial Investigation of the National Police of Ukraine. — *Manuscript*.

The thesis of a candidate's degree by the specialty 12.00.07 — administrative law and procedure; financial law; informational law. — Sumy State University. — Sumy, 2017.

The thesis is focused on determining the essence and peculiarities of administrative and legal status of the agencies of pre-trial investigation of the National Police of Ukraine, as well as the ways of its improvement. Particular attention is paid to the historical and legal analysis of the development and formation of the agencies of pre-trial investigation in Ukraine and, accordingly, to the outline of the modern system of the agencies of pre-trial investigation bodies of Ukraine, and the place of investigative units of the National Police of Ukraine in this system. The legal principles of the activities of the agencies of pre-trial investigation of the National Police of Ukraine have been clarified; the essence, structure and peculiarities of administrative and legal status of the agencies of pre-trial investigation of the National Police of Ukraine have been specified. The main emphasis has been made on the problem of the delimitation of competence, application of administrative and legal methods and forms in the activities of the agencies of pre-trial investigation of the National Police of Ukraine, their legal liability. The ways of improving administrative and legal status of the agencies of pre-trial investigation of the National Police of Ukraine have been determined, in particular, the author has analyzed the international experience of law enforcement activity of the police investigative agencies and the possibility of its implementation in Ukraine. The directions of improving interaction between the agencies of pre-trial investigation of the National Police of Ukraine and other subjects of law enforcement system have been singled out.

Key words: administrative and legal status, agencies of pre-trial investigation, National Police, administrative and legal methods and forms, legal principles, administrative and legal regulation, legal liability, discipline, legality.

Підп. до друку 28.08.2017 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Обл.-вид. арк. 1,0. Тираж 100 пр. Вид. № .

Віддруковано у ВВП “Мрія-1”.
40000, м. Суми, вул. Кузнечна, 2.
Тел. 22-13-23, 22-15-05, 67-92-15.

Свідоцтво суб’єкта видавничої справи:
серія ДК, №36 від 19.04.2000.